

О. В. Ярошевська,

к. е. н., доцент кафедри економіки, Класичний приватний університет, м. Запоріжжя

ПАРИТЕТ ВАЛЮТ ЯК ВІДДЗЕРКАЛЕННЯ СТАНУ ФОНДОВИХ РИНКІВ СВІТУ І РУХУ КАПІТАЛУ

G. Jaroshevska,

PhD of Economics, Senior Lecturer, Associate Professor of Department of Economics,
Classical Private University, Zaporizhzhya

THE PARTITE OF CURRENCIES AS A REVIEW OF THE STATE OF THE STOCK MARKETS
OF THE WORLD AND CAPITAL MOVEMENT

У статті здійснено технічний аналіз курсу національної та іноземних валют: пари євро/долар та ієни. Результати технічного аналізу обґрунтовано з позиції макроекономічної ситуації та політичних аспектів досліджуваного періоду. Визначено тенденції курсу валютних пар залежно від впливу політичних змін та стану соціально-економічної системи держав. Доведено, що паритет валют є віддзеркаленням стану фондових ринків, а взаємна залежність економік країн світу обумовлює необхідність збереження макроекономічної рівноваги у динаміці та пошуку нових, взаємовигідних та компромісних інструментів як державного регулювання, так і управління рухом капіталу.

The article provides technical analysis of the course of national and foreign currencies: euro / dollar and yen pairs. The results of the technical analysis are based on the position of the macroeconomic situation and the political aspects of the investigated period. The trends of currency pairs depending on the influence of political changes and the state of the socio-economic system of states are determined. It is proved that parity of currencies is a reflection of the state of stock markets, and the mutual dependence of the economies of the countries of the world necessitates the preservation of the macroeconomic equilibrium in the dynamics and the search for new, mutually beneficial and compromise instruments of both state regulation and the management of capital movements.

*Ключові слова: паритет, валюта, фондові ринки світу, рух капіталу, технічний аналіз.
Key words: parity, currency, stock markets of world, capital movements, technical analysis.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Успішне функціонування відкритої економіки неможливе без розвиненого й стійкого фінансового ринку. Для стабілізації фінансового становища у зв'язку з обмеженістю фінансових ресурсів держави постає необхідність забезпечити розширене відтворення шляхом залучення та обігу капіталу через фондові канали [1]. Сучасні міжнародні фінансові відносини та валютний ринок — це процеси, що динамічно розвиваються та виливають на ефективність функціонування національних економік в умовах глобалізації. Тому своєчасним є дослідження діалектичного зв'язку стану валютного та фондового ринків. Його актуальність підсилюється в умовах інтеграції України до ЄС, необхідною умовою якої є зростання технологічного та економічного рівня розвитку країни, підвищення інвестиційної привабливості економіки, створення ефективного ринкового господарювання, проведення реформ та модернізації, приведення умов для бізнесу та підприємництва до європейських стандартів [2, с. 139].

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ, В ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНО РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМИ І НА ЯКІ СПИРАЄТЬСЯ АВТОР, ВИДІЛЕННЯ НЕ ВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ

Проблеми валютно-фондових відносин досліджуються багатьма вченими. Погоджуємося з Масленко О.С.,

що сучасна архітектура світової валютної системи вибудовувалась під впливом та в інтересах окремих країн світу й у такому вигляді давно не забезпечує сталого розвитку та стабільності [3, с. 265]. Фактично вона стала не лише джерелом глобальної нестабільності, а й інструментом геополітичного впливу, що за ефективністю досягнення зовнішньополітичних цілей, в умовах глобалізаційно-інтеграційних процесів, не має аналогів. Утім, як справедливо зауважують Медведкіна Є.О., Золотько В.А. [4, с. 85], сучасні тенденції глобалізації значно поглибили процеси інтеграції фінансових ринків, що сприяло кращому розподілу фінансових ресурсів, але водночас підвищилася залежність національних економік різних країн. На думку Черемісової Т.А. [5, с. 199], головне функціональне призначення валютних ринків — це обслуговування фінансових і валютно-кредитних відносин в умовах глобалізації світогосподарських зв'язків.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є визначення впливу стану фондових ринків і руху капіталу на паритет провідних валют світу.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБґРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Валютні відносини, виходячи з їх економічної природи, перебувають у безпосередньому діалектичному

Рис. 1. Технічний аналіз динаміки курсу пари євро/долар за період 10 липня 2011 року — 2 серпня 2014 року

Джерело: побудовано автором у середовищі MetaTrader 4 за даними [7].

взаємозв'язку з процесами фінансової глобалізації, а також розвитком фондових ринків [6]. Національна економіка відноситься до малих відкритих економік; як наслідок, динаміка світових фінансових ринків істотно впливає на кон'юнктуру вітчизняних ринків та обумовлює відповідні зміни у системі валютного регулювання. З огляду на чутливість національної економіки до кризових явищ можна виділити такі етапи: передкризовий період (2006 — вересень 2008) — поступальне підвищення ефективності регулювання валютного ринку; кризовий період (жовтень 2008—2009) — введення жорстких адміністративних обмежень із одночасним реформуванням організаційних аспектів та інструментарію здійснення валютних операцій; посткризовий період (2010—2011) — відміна тимчасових антикризових заходів та подальша лібералізація валютного регулювання.

Зважаючи на боргову європейську кризу, валютна пара євро/долар демонструвала обернені тенденції протягом 2011 року (рис. 1).

У першому півріччі курс зріс до рівня 1,4833, проте прогнози щодо подальшого його збільшення не виправдалися на практиці, оскільки у другому півріччі курс пари євро/долар знизився до рівня 1,30, що пояснюється експертами негативним впливом суверенного боргу євро зони. Загалом, високою волатильністю курсу валютної пари протягом 2011 року пояснюють економіко-політичними факторами Єврозони та США. Орієнтуючись на лідерів країн, що декларували широкий спектр заходів виходу з боргової кризи, інвестори мали й позитивні очікування, які так і не виправдалися, навіть за результатами Євросаміту у грудні 2011 року.

Зважаючи на наявне всебічне навантаження на курс євро та на значну репатріацію капіталу, експертами (ING, Standard Bank, Lloyds TSB) прогнозувалося подальше падіння пари євро / долар до рівня 1,25—1,20 вже на початку 2012 року. Експертні прогнози для першої половини 2012 року виправдалися падінням курсу пари до рівня 1,20, проте, у другому півріччі формується зростаючий тренд. Відштовхнувшись від сильної лінії підтримки, курс EUR почав свою висхідну тенденцію, яка з невеликими корекціями продовжилася до середини 2014 року.

Крім того, практика показує, день праці у США є точкою відліку осіннього тренда, оскільки саме у цей період виникли перші розмови про fiscal cliff — фіскальний обрив. Досліджуючи динаміку тренда курсу пари євро / долар, спостерігаємо стабільне зрос-

тання. У той період макроекономіка єврозони, в порівнянні з американською, очевидно, програвала, тому зростання курсу пари євро/долара обумовлено схильністю інвесторів до прийняття ризику, або політикою "анти-долара". Таким чином, fiscal cliff створив середовище для продажу долара, тому курс євро зростав як антипод долару, що пояснюється невіправданими очікуваннями ринку, який обнадіяв Федеральну резервну систему США щодо згорання QE — Quantitative Easing (монетарної політики кількісного пом'якшення). Очікуване звуження QE привели до зростання американської прибутковості, і курс долара типово для такого сценарію виріс проти курсу ієни. Тим більше, зазначена тенденція була провокованою. Зростаючі курси пари євро/долар і долар/ієна створили максимально сприятливе середовище для торгівлі. Тим більше, для ринку дана стратегія "carry trade" є досить популярною, коли актуалізується ієна — "фондується" валюта і зростають ризиковані активи, в даному випадку і американська прибутковість. Так, висхідна тенденція по курсу пари EUR / USD спостерігалася протягом всього 2013 року, проте, у 2014 році тренд змінив свій напрям на зворотній (рис. 2). На початку 2014 року курс кілька разів наближувався до рівня 1,39, але так його перевищення не спостерігалось. Поштовхом до ослаблення курсу пари EUR / USD були чутки про вихід Італії з ЄС наприкінці 2013 року, а головним фундаментальним фактором восени 2014 року стали санкції, які Євросоюз ввів проти Росії.

Перекриття ринку збуту для європейських виробників різко погіршило економічну ситуацію, що обумовило потужний поштовх до зміцнення курсу долара. У той період Євросоюз перебудовував економіку, але впроваджені заходи призводили тільки до прискорення падіння курсу євро. Запущена головою Європейського центрального банку Маріо Драгі (італ. — Mario Draghi) програма QE та заходи щодо зниження процентних ставок з рівня 0,15% до рівня 0,05%, обумовили формування низхідної тенденції курсу валюти до початку 2015 року.

У період, коли до паритету валютної пари залишалось всього 4 центи, падіння змінилося корекцією і курс коливався в межах інтервалу 1,04 — 1,14 протягом 2015—2016 рр. (рис. 3). Основними факторами, які зумовили зазначений хід подій, були: у 2015 році — обіцянки Федеральної резервної системи США про підвищення процентної ставки, які щоквартально відтерміновувалися,

Рис. 2. Технічний аналіз динаміки курсу пари євро/долар за період 30 жовтня 2011 року — 23 листопада 2014 року

Джерело: побудовано автором у середовищі MetaTrader 4 за даними [7].

аж до кінця року, а також чутки про скорочення програми QE Європейським центральним банком; у 2016 році — підняття питання про проведення референдуму в Великобританії щодо виходу з єврозони — Brexit.

Воно довго обговорювалося економістами з усього світу — одні фахівці стверджували, що вихід буде, а інші — вважали цю подію малоімовірною, оскільки вона порушувала би економічні домовленості в країнах ЄС. Після референдуму курс долара проти євро зміцнювався поки не досяг знову ключового рівня підтримки 1,0400, на якому ціна відчула сильний опір. Такий рівень тестувався ціною неодноразово, але так і не був пробитий.

На рисунку 4 можна чітко простежити, скільки торкань курс робив до зазначеного рівня 1,04, який став відправною точкою курсу пари EUR/USD.

Так, за 2017 рік валютна пара пройшла вгору 16 фігур, досягнувши історичного та психологічного рівня 1.2000 (рис. 5).

Вихід Великобританії з ЄС як фактор більш негативно вплинув на економіку самої країни, ніж на наслідки для економіки ЄС, що підтверджує висхідний тренд курсу EUR/USD. Проведення виборів президента США у 2017 році похитнуло стійкість курсу долара, дестабілізуючи його рівень. Як відомо з практики, зая-

ви політиків дуже сильно впливають на курс національної валюти, оскільки інвестори дуже швидко та непередбачено реагують на висловлювання перших осіб країни. Не дивлячись на те, що Федеральна резервна система США двічі в 2017 році піднімала рівень процентних ставок з 0,75% до 1.25% — напрям тренда курсу долара не змінився, лише тільки був скорегований.

Щодо найближчих перспектив, нині не можна точно охарактеризувати формування тенденції курсу пари євро/долар на наступні періоди, але дуже схоже, що формується фігура "голова і плечі". Вона означає розворот тренда, тому очікується повноцінний рух ціни вниз. За другим сценарієм ціна знову піде вгору в продовження тренду до наступної ключової фігури 1.2400.

Розглянемо особливості формування курсу ієни. Загалом, ієна вважається менш ризикованою валютою, тому інвестори найчастіше використовують її як валюту "сховище" у період криз. Зазначене також впливає на зростання її курсу, що формує рецесію економіки у Японії. Зростаючий курс ієни сформував дисбаланс для експортерів між доходами, що отримувалися у євро та доларах, та витратами, що формувалися в ієнах. Політичним рішенням у 2012 році нового прем'єр-міністра Сіндзо Абе (яп. 安倍 晋三) було негайне зниження курсу

Рис. 3. Технічний аналіз динаміки курсу пари євро/долар за період 24 серпня 2014 року — 17 вересня 2017 року

Джерело: побудовано автором у середовищі MetaTrader 4 за даними [7].

Рис. 4. Технічний аналіз динаміки курсу пари євро/долар за період 14 вересня 2016 року — 26 квітня 2017 року

Джерело: побудовано автором у середовищі MetaTrader 4 за даними [7].

Рис. 5. Технічний аналіз динаміки курсу пари євро/долар за період 12 жовтня 2016 року — 13 вересня 2017 року

Джерело: побудовано автором у середовищі MetaTrader 4 за даними [7].

національної валюти "вручну", що дало змогу за 4 місяці знизити рівень курсу на 20% у порівнянні із курсом долару. Зазначений спад жорстко критикувався іншими країнами-учасниками міжбанківського валютного ринку. За даними рисунка 6 спостерігаємо стрімке зниження курсу валютної пари долар/ієна як результат зміни курсу національного банку за політичним рішенням нового прем'єр міністра.

Такою ситуацією скористалися крупні гравці ринку, зокрема, фонд Джорджа Сороса (Soros Fund Management), який у 2012 році отримав дохід від інвестування у японські акції та валюту на рівні 10%. Низхідний тренд тривав до кінця 2012 року і курс ієни впав на 32% (рис. 7).

Наприкінці 2012 року стрімке падіння курсу змінилося на його зростання до середини 2015 року, після чого перейшло у боковий тренд. Таким чином, ціна у 2015 році майже досягла рівня 126, тоді як ключові історичні рівні опору сягнули рівня 84.00, 103.75, 118.40, 125.80. Загалом, для Японії курс в діапазоні 100—125 ієн за долар є прийнятним для експортерів країни.

У період знецінення національної валюти Японії як компенсаційний варіант інвестування актуалізувався корпоративний сектор, в результаті чого зростають по-

казники виручки від реалізації продукції, надання послуг суб'єктів цього сектору на 25% у період з 2012 року по 2015 рік.

Зважаючи на те, що економічні результати економіки Японії у 2015 році динамічно коливалися, що, загалом, призвело до рецесії, тому початок 2016 року став для економіки країни нульовим (рис. 8). Зазначене було обумовлено різновекторністю розвитку окремих галузей, зокрема показники приватного споживання, інвестицій корпоративного капіталу та зовнішній попит (експорт) не виправдали очікування, що у сумі дестабілізувало економічну систему держави (Itochu ERI).

Підтримати ВВП країни вдалося за рахунок зростання показників державного та приватного інвестування у ринок нерухомості, що обумовлено зниженням ставки національним банком, і, тим самим, цін на нерухоме майно. Рушійною силою в економіці країни також стало розширення бюджету державних витрат. Таким чином, очікування щодо зростання ВВП країни у 2016—2017 фінансовому році коливаються в межах 0,8—1%. Прогнозні показники також враховували погрішність високосного року, оскільки база для розрахунків розширювалася на 1 додатковий день, а масштабах всієї країни це значний обсяг.

Рис. 6. Технічний аналіз динаміки курсу японської ієни за період 11 червня 2009 року – 1 березня 2015 року
Джерело: побудовано автором у середовищі MetaTrader 4 за даними [7].

Рис. 7. Технічний аналіз динаміки курсу японської ієни за період червень 2009 року – 24 липня 2016 року
Джерело: побудовано автором у середовищі MetaTrader 4 за даними [7].

Рис. 8. Технічний аналіз динаміки курсу японської ієни за період березень 2015 року – вересня 2017 року
Джерело: побудовано автором у середовищі MetaTrader 4 за даними [7].

Рис. 9. Технічний аналіз динаміки курсу японської ієни за період березень 2015 року — вересня 2017 року

Джерело: побудовано автором у середовищі MetaTrader 4 за даними [7].

Зважаючи на те, що кардинальні зміни змушують інвесторів додатково страхуватися, більшість з них у період очікування Референдуму у Великобританії скоригували власні інвестиційні стратегії і розмістили активи в державні облигації, золото та японську ієну, що обумовили стрімке посилення національної валюти Японії. Як результат, Національний банк Японії встановлює додаткові регуляторні умови, у разі досягнення рівня 100 за долар здійснюватимуться заходи щодо інтервенції. На практиці ми бачимо (рис. 9), що рівень 100 ціни чітко тримався на ринку, в результаті сформувався трикутник на рівні 100 та 126.

Певний час фігура працюватиме, проте вже наприкінці року буде корекція, у якій бік — пояснять додаткові фактори найближчих періодів.

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ЦЬОМУ НАПРЯМІ

Основний науковий результат статті полягає у визначенні причино-наслідкових зв'язків між сталістю паритету валют євро/долар, ієни та сальдо руху капіталу на фондових ринках. Коливання іноземної валюти сформувало уявлення проте, що ієна, як інструмент стратегії сховища, популярна у період кризи, коливань курсів долару США та євро.

Перспективами подальших досліджень є прогнозування курсу валютних пар євро/долар, ієни в середньостроковому аспекті у контексті перспектив розвитку фондового ринку України.

Література:

1. Яременко О.О. Вплив валютного регулювання на фондовий ринок в Україні [Електронний ресурс] / О.О. Яременко // Ефективна економіка. — 2010. — № 9. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2010_9_27
2. Приступа Т.В. Європейська валютно-фінансова інтеграція: проблеми і перспективи для України / Т.В. Приступа // Фінансовий простір. — 2014. — № 2. — С. 137—141.
3. Масленко О. С. Світова валютно-фінансова система як складова нового гео економічного простору / О.С. Масленко // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. — 2014. — Вип. 25. — С. 262 — 267.
4. Медведкіна Є.О. Валютні дисбаланси та монетарні процеси в Україні в контексті забезпечення фінансової безпеки / Є.О. Медведкіна, В.А. Золотко // Науковий

вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Сер.: Економічні науки. — 2013. — № 2. — С. 81—87.

5. Черемісова Т.А. Міжнародні фінансові відносини та валютний ринок в умовах глобалізації / Т.А. Черемісова // Вісник соціально-економічних досліджень. — 2013. — Вип. 2 (1). — С. 195—201.

6. Казарінов Д.В. Особливості розвитку валютного регулювання в Україні в умовах фінансової глобалізації / Д.В. Казарінов // Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту. Сер.: Економіка і менеджмент. — 2012. — № 2. — С. 120—133.

7. Національний банк України (2011—2017), Офіційний курс гривні щодо іноземних валют [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://bank.gov.ua/control/uk/curmetal/detail/currency?period=daily>

References:

1. Jaremenko, O. O. (2010), "Influence of currency regulation on the stock market in Ukraine", *Efektivna ekonomika*, vol. 9, [Online], available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2010_9_27 (Accessed 05 Jan 2018).
2. Pristupa, T. V. (2014), "European Monetary and Financial Integration: Challenges and Prospects for Ukraine", *Finansovij prostor*, vol. 2, pp. 137—141.
3. Maslenko, O. S. (2014), "The world monetary and financial system as a component of the new geoeconomic space", *Naukovi praci Kirovograd'skogo nacional'nogo tehnichnogo universitetu. Ekonomichni nauki*, vol. 25, pp. 262—267.
4. Medvedkina, E. O. and Zolot'ko, V. A. (2013), "Foreign exchange imbalances and monetary processes in Ukraine in the context of providing financial security", *Naukovij visnik Poltav'skogo universitetu ekonomiki i trgovli. Ser.: Ekonomichni nauki*, vol. 2, pp. 81—87.
5. Cheremisova, T. A. (2013), "International financial relations and the currency market in the conditions of globalization", *Visnik social'no-ekonomichnih doslidzhen'*, vol. 2 (1), pp. 195—201.
6. Kazarinov D. V. (2012), "Features of development of currency regulation in Ukraine in the conditions of financial globalization", *Visnik Shidnoevropejs'kogo universitetu ekonomiki i menedzhmentu. Ser.: Ekonomika i menedzhment*, vol. 2, pp. 120—133.
7. National Bank of Ukraine (2011—2017), "Official exchange rate of hryvnia against foreign currencies", [Oficijnij kurs grivni shhodo inozemnih valjut], [Online], available at: <https://bank.gov.ua/control/uk/curmetal/detail/currency?period=daily> (Accessed 05 Jan 2018).

Стаття надійшла до редакції 08.01.2018 р.